

# ארזי הלבנון

אנציקלופדיה

לגאוני וחכמי

יהדות

ספרד

והמזרח



מאת

שמעון ואנונו



הניח אחריו בת שנישאה עם מוהר"ר וידאל הצרפתי הד' ובמקו  
ימיה עלתה לירושלים ושם מנוחתה. ובתו השניה נישאה לדני  
מתתיה סיררו זצ"ל.

### רבי יהודה ספורנו

מרבני מנטובה במחצית השניה של המאה השש עשרה.  
תולדות הדוידים בחכסת מנטובה, עמ' 530

### רבי יהודה עוזיאל [הראשון]

נולד בקאשטיליה ובא עם מגורשי ספרד לפאס נחשב לתלמידו  
של רבי משה חלואה. נראה שהיה בנו או אחיו של רבי יוסף עוזיאל.  
בשנת הרפ"ו [1526] היה מעורב עם חכמים המגורשים במחלוקת  
הנפיחה וחתם עמהם הסכמה. הוא נמנה שני בין החתומים שעליהם  
נמנו הרבנים יהודה ב"ר שם טוב, אברהם דליאון, נחמן סונבאל,  
יוסף מינדס, יצחק נהון, יוסף טובי, שלמה אבוהב, יהושע קורקוס  
ואברהם אדרוטיל. בפאס הרביץ תורה. כך למדים מאחר שהיה רב  
של רבי יוסף בן עמרם ורבי ישועה בקיש. הוא ישב זמן מה גם  
באלג'יר כפי שניתן להסיק מהמסופר ב"עומר השכחה" לרבי אברהם  
גאבישון. ניתן ללמוד משם גם כי בשנת הש"ב [1542] נשבו אלף  
וחמש מאות יהודים מלמסאן וקצתם הלכו לפאס "...וקצתם נתעצלו  
ולא ברחו ולא זזו ממקומם עד שתפשוש בידים, ובעת בואם לפני  
החכם הר"י עוזיאל ז"ל יצא משפט מלפניו כי אותם שברחו ועשו  
יכלתם גם בחור וגם בתולה הכל יוקדמו בפדייה ואותם שהועד  
עליהם שהתעצלו יתאחרו עד עת קץ".

מכאן יוצא שרבי יהודה חי עדיין בשנת הש"ב. אולם משום  
ששמו נפקד מתקנות המגורשים בשנת הש"ה [1545] ואילך ניתן  
לקבוע שנפטר בין השנים הש"ב / הש"ה. רבי יהודה חיבו, קרוב  
לוודאי, ביאורים בתנ"ך ודרשות והם נזכרים ב"עומר השכחה".  
תקנות אחדות ממנו ומרבי נחמן בן סונבאל נזכרות בכ"י המבורג  
וכן מובאים ממנו חידושים בספר מראה עינים לרבי אלעזר בהלול.  
גם רבי משה אלאשקר מפאס מזכירו בספר דרושיו שבכ"י המצוי  
בירושלים בעניין שירת האיזנו.

פאס וחכמיה, עמ' 339-338

### רבי יהודה עייאש

קהילת אלג'יר ורבניה קהילת קודש אלג'יר, היא ארג'יל בלשון  
יהודי המגרב, קבלה את פרסומה התורני החל משנת ה' קנ"א

### רבי יהודה סוזין

רב מובהק מחכמי ורבני ירושלים. הוא בנו של הראשון לציון  
הגאון רבי שלמה משה סוזין זצ"ל. נפטר בירושלים בה' בטבת  
בשנת התרל"ד [1874].

### רבי יהודה סומך

מחכמי ורבני בגדד. היה חמיו של רבינו יוסף חיים זצוק"ל, בעל  
ה"בן איש חי" וזקנו אבי אמו של הגה"צ רבי יהודה צדקה זצ"ל  
שנקרא על שמו.

### רבי יהודה סיד

נולד בעיר דובניצה ושרת שם בקודש בתור רב עד שנת תק"ס.  
רבי יהודה ב"ר מנוח סיד היה מגדולי רבני דורו, נמנה עם תלמידיו  
של רבי ראובן ב"ר יעקב רב הכולל בסופיה אשר גדלו כבנו ממש.  
ושימש ברבנות ק"ק פ'ליבי יע"א. חיבוריו: א. "נר מצוה", ב'  
חלקים, על כללי התלמוד הפוסקים וההוראה ומקורות לכל מצוות  
הרמב"ם, שאלוניקי תק"ע, תקע"ח. ב. "אות אמת", דיני קריאת  
ס"ת ומנהגיה, שאלוניקי תקנ"ט. ג. "קהלת יעקב" - פרי עטו  
הראשון, ונספח לספרו נר מצוה חלק ב'.

חקירה בענין כלל השמר דעשה עשה, מרבי יהודה סיד מחדש  
אב של שנת תקנ"ט, נמצא בספר אורח מישור [לגאון רבי אליהו רחמים  
חזן זצ"ל] סימן מא, עמוד קמ. רבינו השיב לו בסימן מב, ומפלפל  
בדבריו.

לעת זקנתו של רבי יהודה סיד עלה לארץ ישראל והתיישב  
בצפת בשנת תקס"ט, ושם נפטר בשנת תקע"ה. השאיר בן כשם  
אביו מנוח, ושתי בנות האחת נשאה לרבי ישראל ברכה זלה"ה  
מסופיא.

אורח מישור, עמ' 19

### רבי יהודה סירירי

בן הרב רבי מתתיהו סירירי. רב גאון וחסיד, מרביץ תורה,  
מחכמי פאס. נפטר תקצ"ה [1835].

בצעירותו התפרסם בלמדנותו ובחריפותו עד שאמרו עליו  
"שבחכמתו רגע ים התלמוד וצלל בעומקה של הלכה והעלה בידו  
דברים כעצם השמים"... רבי יהודה היה גם גדול ביראה, והרביץ  
תורה ברבים והוא חי חיי סיגופים ותעניות.

באופן מיוחד. יחסו לרבו היה בהשפלת עצמו בענווה יתירה מול מעלת רבו. לימים, כשנפטר רבי שלמה צרור נבחר תלמידו חביבו רבי יהודה עייאש כממלא מקומו כאב"ד אלג'יר.

המעבר של הנהגת העיר לידיו של רבי יהודה עייאש היה דבר טבעי. כבר מצעירותו היה חבר בבית דינו של רבו, וכן היה דורש בקביעות בקהל רב בבית הכנסת הגדול שבעיר.

#### הנהגת רבנות

רבי יהודה עייאש נהג רבנותו ברמה, כפי המסורת והמורשת של חכמי אלג'יר, הרשב"ץ זרעו אחריו למשפחת דוראן. ההשפעה האישית של הרבנים שעמדו בראש הקהילה היתה עצומה.

בנוסף, הקפיד רבי יהודה עייאש על שמירת כל המנהגים והתקנות שהנהיגו הקדמונים וכפי שקיבל מרבו המהר"ש צרור. הוא אף הדפיס בסוף שו"ת בית יהודה את מנהגי קהילת אלג'יר כפי שהנהיגו גדולי הדורות הריב"ש והרשב"ץ.

יחד עם הנהגת הרבנות ברמה, הקים ישיבה ל"תלמידים חשובים חברים מקשיבים". בהקדמתו לספר 'לחם יהודה' ח"א הוא מתאר את השתלשלות הקמת הישיבה החל מרצונו הטהור "ליכנס לחצר בית הקדש פנימה", עד ש"בשמיים אנהירו לעייניי ואחוו לי בחלמא" [שרצונו עומד להתמלא]. "ועוד מעט ונתגלה פתרונו... נתנני ה' לחן ולרחמים בעיני... הגביר המרומם... להעמיד תלמידים על התורה...".

#### עליתו לארץ ישראל

לאחר שנים בהן שמש כרב ואב"ד באלג'יר החלו לנשוב רוחות חדשות ברחוב היהודים, "ורבו היום המתפרצים שמעזים להתנגד לו ולתקנותיו ולמנהגיו". אזי קפץ רבי יהודה ונשבע שבועה חמורה על דעת המקום ועל דעת הרבנים באופן שאין לו התרה עולמית "לעזוב את מקום שבתו ושבת אבותיו ולעלות לארץ ישראל, ללון באהלה של תורה בעיה"ק ירושלים ת"ו".

בני קהילתו שהעריצוהו מאד, עשו מאמצים להניאו ממחשבתו זו, והשתדלו להשפיע עליו שלא יזניח את צאן מרעיתו. אעפ"י שהוא לא רצה לשעות להפצרותיהם מרוב חיבתו לארץ חמדת אבות וכיסופיו אליה, נאלץ להיכנע בעל כרחו לרצונם ולא לצאת מאלג'יר מפני "שהימים ההם היו ימי מלחמות בים וביבשה והדרכים מלאות גייסות ובחזקת סכנה", ונשאר זמן ידוע במקומו. [תיאור בפרוטרוט של המאורע מצוי בספרו "בית יהודה" ח"ב סימן ככד].

חשיבות מיוחדת ישנה ל"כתב ההתנצלות" שמסרו לו רבני אלג'יר [הודפס בסוף 'בית יהודה' ח"ב] לאשר את היותו אנוס לבלתי קיים את נדרו על מנת להסיר לזות שפתיים שהתעצל מקיום נדרו.

הלאה. בשנה זו הגיעו מגורשי ספרד הראשונים לארצות המגרב ובהם אלג'יר. בראש הגולים, שנמלטו על נפשם מחמת הגזרות הקשות, עמדו שני גדולי הדור: רבי יצחק ב"ר ששת [הריב"ש] ורבי שמעון ב"ר צמח [הרשב"ץ].

עם בואם הם עמדו בראש הקהילה, ולא חלף זמן רב והם היו הקובעים ונותני הצורה לכל חיי הקהילות בצפון אפריקה.

וכך מתארים דייני קהילת אלג'יר את השתלשלות הרבנות בעיר [בהקדמתם לספר 'לחם יהודה']:

"הנה באתי במגילת ספר מגילת יוחסין וכתוב עליה דור דור חורשיו, אשר היו מימי קדם בעיר הזאת... הראשון אדם הוא הריב"ש ועמו במחיצתו הרשב"ץ והרשב"ש, ואלה שני עמודי התווך, יבין ובוטע, וכל יוצאי יריכם. ואחריהם האשל הגדול כמהר"ר אברהם אבן טווא ז"ל, ולאחרונה יסעו לדגליהם הלא המה שני צנטרות הזהב הרב הכולל רבי שלמה צרור הראשון ונכדו רבי שלמה צרור האחרון".

מלבד משפחת הרשב"ץ - דוראן, התבססו באלג'יר עוד שלש משפחות גדולות מיוצאי ספרד: 'בן חיים', 'בן וואליד' ו'עייאש'. וכבר נתנו בהם סימנים בני [בן וואליד], חיי [בן חיים] ומזוני [עייאש - בערבית אלג'ירית].

מדבריהם של רבני אלג'יר אנו למדים כי נתמעטו הדורות מזוילי תורה עד שזרחה שמשו של רבי יהודה עייאש אב"ד ור"מ לקהילת אלג'יר. ואלו דבריהם:

"כי הושב ארון האלוקים אל מקומו על ידי איש משרי המלך מלנו של עולם, כי יהודה גבר באחינו... יום ליום יביע אומר ולילה לילה יחוו דעת... יאיר בשמעתתיה בנהורין כנהירו דשמיא".

ובהמשך הם כותבים: "בוצינא דנהורא ארי שבחבורה".

#### בני יהודה עייאש - בצעירותו

רבי יהודה עייאש נולד סמוך לשנת תס"ה [יש המקדימים לידתו לשנת ת"ס] בכפר מידיאה הסמוך לאלג'יר. אגדה שהתהלכה בין יהודי אלג'יר מספרת כי הוריו רצו להיפרד, והתייצבו בפני הרב רפאל ידדיה שלמה צרור ובית דינו בעיר אלג'יר ובקשו לסדר להם גט. אולם, הוא בחכמתו הצליח להשלים ביניהם ובירך אותם שלתקופת השנה יולד להם בן ויקראו שמו יהודה, והוא, רבי שלמה צרור, ילמד אותו, וכך היה. בהיוולד הילד עברו הוריו לגור לאלג'יר, והוליכו אותו לבית מדרשו של רבי שלמה צרור, שם עשה חיל בלימודיו. כשגדל הילד, התקיימה הבטחת הרב, והוא עצמו החל ללמדו תורה. עפ"י תאורו של רבי יהודה עייאש עצמו [בהקדמתו 'לחם יהודה'] הוא זכה במשך חמש עשרה שנה לקירבה נדירה מרבו תוך שימוש ת"ח

בהזדמנות הראשונה שנזדמנה לו, ולאחר כ"ח שנים בהם שימש כראב"ד, בחודש אלול תקט"ז, יצא מאלג'יר, עבר דרך ליוורנו שבאיטליה, בה נתקבל בכבוד גדול על ידי גדולי הקהילה ורבניה. ממנה הפליג לארץ ישראל והגיע לירושלים בסוף שנת תקי"ח וקבע בה דירתו במטרה "להתבודד במועדו, לשבת רק על התורה ועל העבודה, ויהי סגור ומסוגר, וישם לילות כימים בלמוד התורה בבית הכנסת כנסת ישראל".

חכמי ארץ ישראל קיבלו פני רבי יהודה עייאש בכבוד גדול, ואף מינוהו לראב"ד בירושלים. כמו כן שימש רבי יהודה עייאש כראש ישיבת "כנסת ישראל" (הוא בית הכנסת 'אור החיים' הקיים עד היום בעיר העתיקה בירושלים).

רבי יהודה עייאש לא האריך ימים בירושלים ונפטר בראש השנה תקכ"א [1761]. אחר כך מצאו בכתב ידו בחבורו על אבן העזר, כי נולד בשבת ראש השנה, ונתקיים בו מאמר חז"ל, כי הקב"ה ממלא ימיהם של צדיקים ושנותיהם מיום ליום. רבי יהודה עייאש קבור בהר הזיתים, ומצבתו נמצאת עד היום הזה.

בכל תפוצות ישראל גדל המספד על רבי יהודה עייאש. בבוא השמועה לרבי אברהם יצחק קאשטיליו באיטליה, כתב קינה בחרוזים על לוח שהעמיד אותו בבית הכנסת הגדול, וכך כתב: / איה יהודה שר מעון קדשי / איה ארון קודשי איפה נשבה / איה נביא האלה אנה נחבא / איה יסוד עולם משיב נפש / התקוששו נא גוי לא נכסף / כי מפני רעה צדיק נאסף / עורו ישינים חיש לבבות האיצו / כוכבים על מיטת שן נא הקיצו.

### קשרי רבינו עם גדולי דורו

העיר אלג'יר שמשעה צומת דרכים מרכזי דרכו עברו השלוחים שנשלחו מארץ ישראל לאסוף תרומות בקהילות שבצפון אפריקה. רבים מהשלוחים היו תלמידי חכמים מופלגים, ובבואם לאלג'יר עמדו במשא ומתן הלכתי עם הראב"ד רבי יהודה עייאש. בספרי רבינו מצויות שאלות הלכתיות רבות שעלו על שלחנו ונגעו בקשר המיוחד עם השלוחים. גם לגדולי ישראל שבארצות אחרות היו חלופי תשובות עם רבי יהודה עייאש - הן בעל פה והן בכתב.

רבי חיים בן עטר. בין גדולי החכמים בדורות האחרונים נודע שמו של רבי חיים בן עטר מחבר פירוש "אור החיים" על התורה, ועוד ספרים. רבי חיים בן עטר נולד במרוקו ובשנת תק"ב עלה לארץ ישראל. בדרכו עבר באלג'יר שם פגש ברבי יהודה עייאש. במשך שהותו באלג'יר היה להם מו"מ בדברי תורה. רבי יהודה עייאש אף נתן הסכמה לספריו של רבי חיים בן עטר, "אור החיים" ו"פרי

תואר". מן הענין לציין שההסכמה ניתנה בשנת אצמ"ח קד"ן [תתצ"ט] בעוד רבי יהודה עייאש היה צעיר לימים, ורבי חיים בן עטר היה מבוגר ממנו [רחב"ע נולד בשנת תנ"ח]. מענין כי כשעלה מהר"י עייאש לארץ ישראל, ישב על כסאו של רבי חיים בן עטר בראשות ישיבת 'כנסת ישראל' שהקים זה האחרון.

רבי מלאכי הכהן מחשובי הרבנים בליוורנו בדור ההוא ומחבר ספר הכללים "יד מלאכי", היה בקשר הדוק עם רבי יהודה עייאש. קשר זה החל בשעה שרבי מלאכי הכהן היה הממריץ להדפיס ספרי רבני אלג'יר הקדומים, וחלקם יצאו בהסכמת רבי יהודה עייאש. בין שניהם התקיים קשר רצוף של מכתבים ושאלות ותשובות. חלק מתשובותיו של רבי מלאכי הכהן נדפסו בשו"ת בני יהודה של רבי יהודה עייאש. כאשר עלה רבי יהודה עייאש לארץ ישראל עבר בדרכו בליוורנו עירו של רבי מלאכי הכהן, שם הם נפגשו פנים אל פנים ויכלו לשאת ולתת בהלכה. הדים ממפגשים אלו אנו מוצאים בספר "יד מלאכי" בשני מקומות, בכלל ב' הוא כותב "שוב האיר אל העבר פנינו נר המערבי אחינו ושרינו כמוהר"ר יהודה עייאש". ובסימן תקי"ד [עמוד ככו, א] מרחיב וכותב: "ואחרי [זמן] מופלג שזכנו לביאת אורו של נר המערבי רבינו ושרינו החכם השלם הדין המצויין הרב הכולל כמה"ר יהודה עייאש נ"ע הרציתי אלה הדברים לפניו, וכה הראני בכתבי הקדש שלו שגם הוא שדא נרגא בדברי המגילת אסתר הנ"ל, ושם ראיתי שכיוונתי אל רוב דבריו ונתתי שמחה בלבי".

בחלק מהספרים שנדפסו על ידי בניו של רבי יהודה עייאש, מופיעות הסכמותיהם של רבני ליוורנו ובהם רבי מלאכי הכהן, שם הם מתארים אותו בתארים מופלגים.

רבי יונה נבון. רבו של הרב חיד"א - רבי יונה נבון מחבר הספר "נחפה בכסף" היה אף הוא בין החכמים שיצאו בשליחות ארץ ישראל לארצות צפון אפריקה. בהיותו באלג'יר נפגש עם רבי יהודה עייאש ושם נשאו ונתנו בעניני הלכה הקשורים לשליחותו. במקום אחר נמצא דיון בין רבי יונה נבון לבין מהר"ש צרו, בענין טומאת אחים כהנים לשומרת יבם, כאשר רבי יהודה עייאש [בספרו אחות מנהגי אלג'יר] מצדיק את רבו מהר"ש צרו, ואילו הרב חיד"א [בספרו ברבי יוסף] מצדד כדעת רבו מהר"י נבון, ומציין שגם אם המנהג באלג'יר כדברי המהר"י עייאש, הרי רבו "הולך אחר רוב גלילותינו".

רבי חיים יוסף דוד אזולאי. אחד המיוחד בין רבני המזרח בדורות האחרונים הינו הרב חיד"א. אף הוא יצא מספר פעמים בשליחות ארץ ישראל לארצות אירופא וצפון אפריקה. במסעו

[ז]. 'קול יהודה' - ספר דרשות על התורה שנדפס על ידי בכורו רבי יוסף עייאש בשנת תקנ"ד.

### בניו וצאצאיו

רבי יהודה עייאש השאיר אחריו ארבעה בנים שהם "ארבעה ארזים של מצוינים בתורה ובמעשים טובים" והם:

א. הבכור רבי יוסף עייאש, והוא שהדפיס את "קול יהודה" של אביו.

ב. בנו השני, רבי אברהם יעקב עייאש, שהיה שד"ר ירושלים. הוא השתדל רבות עד שזכה להדפיס את הספר 'זאת ליהודה' בזולצבך. חזר להתגורר באלג'יר ונפטר בה בשנת תקנ"ב.

ג. בנו רבי יעקב משה עייאש, שהיה שד"ר בארצות צפון אפריקה ואירופה. התיישב באיטליה שם הרביץ תורה לתלמידים רבים. באותה עת הדפיס את ספרי אביו 'מטה יהודה' ו'שבט יהודה'. לעת זקנותו חזר לארץ ישראל, ובשנת תקס"ו נבחר לראשון לציון במקומו של הראש"ל רבי משה יוסף מרדכי מיוחס.

ד. בנו רבי יצחק עייאש. פרטים עליו אינם ידועים לנו מלבד שנזכר בציוני הר הזיתים ע"י הרב יצחק פראג ז"ל [מובא בתולדות חכמי ירושלים' כרך ג' עמוד 27].

תולדות הגאון רבי יהודה עייאש, מתוך הספר 'זאת ליהודה', עמדים 13-7

### רבי יהודה עלוש

מחכמי קצמטינא וממורי ההוראה, גדול בתורה ובחסידות מתואר "החכם השלם הדיין המצויין חסידא קדישא" רבי שלמה ב"ר צמח דוראן שלח לו תשובות בהלכה [עיין חוט המשולש א, סימנים יג, כה, כו, נב] בנו היה דיין רבי פרץ עלוש. רבי יהודה חי בשנים ש"ך-ש"צ [1560-1630].

### רבי יהודה עלי

אחד מאותם רועים שהקים והעמיד הקב"ה לדורו, הוא הגאון רבי יהודה עלי זצ"ל, מעיר נישי שביוון. אשר דאגתו לעמו הביאתו להביא לפניהם את תורת ה', אחר שספרי הפוסקים בעלי הלכות גדולות אינם מצויים בידי הכל, ואין ידי הכל ממשמשים בהם. ואף מי שברשותו נמצאים ספרים אלו, מכל מקום עדיין חסרון בידו שאין הדברים מסודרים וערוכים אצלו, ובהיותו נצרך לדין מן הדינים גמר חיפוש מחיפוש, עד אשר מצא את אשר ביקש.

ועל כן לסיבה זו אסף רבינו ז"ל וקיבץ בספרו הנפלא "קמח סולת" פסקי הלכות מדברי השלחן ערוך והפוסקים, נושאי הכלים, ושאר מחברים, אשר מפייהם אנו חיים, ומימיהם אנו שותים. ודברים

הראשון לאירופא נפגש בשנת תקי"ז בליוורנו עם מהר"י עייא"ש. היה זה בשעה שהאחרון שהה בליוורנו בדרכו לארץ ישראל. באותה עת קיבל הרחי"ד א הסכמה ממהר"י עייאש על ספרו 'שער יוסף', ומהר"י עייאש ליווהו בצאתו מליוורנו [ספר 'מעגל טוב' להרחי"ד א עמוד 42].

הרחי"ד א מזכירו לשבח בספרו 'שם הגדולים', ובספריו האחרים מפלפל פעמים רבות בדבריו של המהר"י עייאש.

בספריו של רבי יהודה עייאש מצויות הסכמות רבות מגדולי הדור - אשכנזים וספרדים. בהסכמות אלו הפליגו בשבחו והתיחסו אליו כאחד מגדולי הדור. רבי יהונתן איבשיץ מכנהו [בהסכמה ל'זאת ליהודה'] "הגאון פאר הדור", והגאון רבי שמואל אב"ד וילנא מכנהו [בהסכמה לספר הג"ל] "הגאון מופת הדור". בהסכמה שנתן המהר"י ט אלנאזי הוא כותב: "הרב המובהק חסידא קדישא, מעין דוגמא של מעלה, רב דומה למלאך". [ישנם משערים שהמהר"י ט הפליג בשבחיו של מהר"י עייאש כיון ששניהם שהו יחדיו בירושלים בשנים תקי"ח - תקכ"א והכירו היטיב זה את זה, ושם עמד על גדולתו של מהר"י עייאש].

### אלו הם חיבוריו:

רבי יהודה עייאש זכה להדפיס בחייו שלשה ספרים:

- [א]. שו"ת "בית יהודה" [ליוורנו, תק"י] ובו שאלות ותשובות על ד' חלקי הטור והשלחן ערוך. בסופו נדפסו 'מנהגי ק"ק אלג'יר'.
- [ב]. "לחם יהודה" [ליוורנו תק"י] ובו חידושים וביאורים על הרמב"ם.

[ג]. "בני יהודה" הכולל שני ספרים: "לחם יהודה" ח"ב, וכן שו"ת נית יהודה ח"ב. בסוף הספר נדפס קונטרס "אות הברית" בעניני ברית מילה, אותו כתב בשהותו בליוורנו לכבודם של בני הקהילה. בניו אחריו זכו להדפיס ספרים אחרים משלו:

[ד]. "זאת ליהודה" [זולצבך, תקל"ז] ספר הכולל דרשות בענינים שונים, וכן פירושים על מסכת אבות, מגילת אסתר, הגדה של פסח, ברכת המזון, פטום הקטורת, סדר עבודת יום הכיפורים וביאורים על רש"י והרא"ם. הספר נדפס על ידי בנו רבי אברהם עייאש. ולאחרונה נדפס ברכת המזון בתוספת דינים והנהגות בהוצאה חדשה ומפוארת על ידי מכוון "מרכבת המשנה" ירושלים תשס"ד.

[ה]. "מטה יהודה ושבט יהודה" - שני ספרים הכוללים חידושים וביאורים לשו"ע. 'מטה יהודה' - על חלק אורח חיים, ו'שבט יהודה' על יורה דעה. החלק הראשון נדפס על ידי בנו הראש"ל רבי יעקב משה עייאש בליוורנו תקמ"ג, והשני בשנת תקמ"ח.

[ו]. 'עפרא דארעא' והוא פירוש והגהות על הספר 'ארעא דרבנן' למהר"י אלג'יר. הספר נדפס על ידי בנו הרב יעקב משה עייאש בליוורנו שנת תקמ"ד.